

Nr 426.

Av herrar **Skoglund** i Umeå och **Jonsson** i Järvsand,
*angående utredning rörande marknadsförhållandena
inom jordbruksmaskinbranschen.*

Under de senaste åren har den allmänna diskussionen kring jordbrukets angelägenheter framför allt kretsat kring frågan om prissättningen på jordbrukets produkter. Emellertid är den lönsamhet, som jordbruksnäringen kan uppnå, beroende icke endast av produktprisernas höjd utan även av produktionskostnadernas storlek. Lika angeläget som det är att hålla priserna på jordbruksprodukterna uppe på en skälig nivå, lika angeläget måste det ur jordbrukets synpunkt vara att i möjligaste mån rationalisera och förbilliga driften. Under de allra senaste åren har också spörsmålet om jordbrukets rationalisering alltmera trängt i förgrunden. Att döma av den diskussion, som förekommit kring detta problem, bland annat i anslutning till de vid föregående års riksdag väckta jordbruksmotionerna, synes också stor enighet råda rörande nödvändigheten av vittgående rationaliseringsåtgärder. En ingående undersökning av hela detta problemkomplex torde även inom den närmaste tiden komma att framläggas av 1942 års jordbrukskommitté.

Huru detta rationaliseringsprogram än må komma att närmare utformas, är det uppenbart, att ett väsentligt led i detsamma under alla förhållanden måste utgöras av en ökad maskinanläggning inom jordbruket. Även om mekaniseringen inom jordbruket under de senaste decennierna gjort betydande framsteg, fattas ännu mycket, innan det svenska jordbruket kan anses ha uppnått en tillfredsställande maskinell utrustning. I all synnerhet synes det för de mindre och medelstora brukningsdelarna fortfarande vara förenat med betydande svårigheter att anskaffa de för en fullt rationell drift erforderliga maskinerna. Härvidlag torde den omständigheten spela en betydande roll, att priserna på jordbruksmaskiner och reservdelar till dylika ligga på en jämförelsevis hög nivå.

Till detta förhållande ha olika omständigheter samverkat. Det synes emellertid vara ett obestridligt faktum, att tillverkningen och försäljningen av dylika maskiner sedan lång tid tillbaka är föremål för en utpräglat monopolistisk prisbildning. I det av 1936 års näringsorganisationssakkunniga avgivna betänkandet rörande organiserad samverkan inom svenskt näringsliv lämnas bland annat en ingående redogörelse för den s. k. jordbruksmaskinföreningen, till vilken äro anslutna tillverkare av och grossister för jordbruksmaskiner. Det framgår av denna redogörelse, att medlemmarna i nämnda förening i regel varje höst plägar sluta avtal rörande det kommande årets försäljningssäsong beträffande minimibruttopriser, rabatter för återförsäljare av olika

Prisjämförelse för jordbruksmaskiner.

Artikel	K. F:s priser fraktfritt hela landet	Järnhandels pris, flesta maskiner pris ab fabrik	Prisskillnad i kronor & %
Cambridge-vält 27 ringar.....	206:—	217:— (+ frakt 19:—)	30:— ca 14 %
Do 35 ringar.....	253:—	272:— (+ frakt 24:50)	43:50 ca 16 %
Do 81 ringar.....	636:—	714:— (+ frakt 48:50)	126:50 ca 18 %
Gödselspridare 5 hl.....	425:—	500:— (+ kalksprid. 17:—) (+ frakt 15:—)	107:— ca 20 %
Do 11 hl.....	685:—	774:— (+ kalksprid. 17:—) (+ frakt 25:—)	131:— ca 16 %
Do 14 hl.....	765:—	858:— (+ kalksprid. 17:—) (+ frakt 27:50)	137:50 ca 15 %
Hackelsemaskin 7 B.....	229:—	272:— (+ frakt 10:—)	53:— ca 19 %
Do 7 C.....	281:—	327:— (+ frakt 13:—)	59:— ca 17 %
Kultivatorer 9 pinnar.....	147:—	174:—	27:— ca 16 %
Do 11 pinnar.....	162:—	193:—	31:— ca 16 %
Hästplog Universal 11 B.....	135:—	151:—	16:— ca 10 %
Hästräfsa 30 pinnar.....	245:—	269:—	24:— ca 9 %
Radsåningsmaskin 17 billar, amerik.	572:—	647:—	75:— ca 12 %
Slättermaskin 3½ fot oljebad.....	440:—	488:—	48:— ca 10 %

kategorier och andra försäljningsvillkor. Vidare har mellan jordbruksmaskinföreningen och centralstyrelsen för Sveriges järnhandlareförening träffats uppgörelse, genom vilken centralstyrelsen förpliktar sig att med alla inom ramen för dess befogenhet fallande medel verka för att järnhandlarna vid inköp av i avtalet omförmälda maskiner lämna företräde åt jordbruksmaskinföreningens medlemmar och sålunda icke intressera sig för andra fabrikat eller vara behjälpliga vid inarbetandet av någon eventuell ny fabrikant eller grossist i ifrågavarande maskiner utom jordbruksmaskinföreningen. Jordbruksmaskinföreningen förbehåller sig rättighet att från de i avtalet stipulerade förmånerna utesluta eller i samförstånd med centralstyrelsen vidtaga andra åtgärder mot sådana järnhandlare, som föra andra än jordbruksmaskinföreningens medlemmars fabrikat.

Den monopolistiska karaktären av ifrågavarande sammanslutningar torde med de nu anförda citaten vara till fullo ådagalagd. Det är under sådana förhållanden att vänta, att priserna på jordbruksmaskiner överstiga den nivå, som vid fri konkurrens på denna marknad skulle bliva gällande.

Att det i verkligheten även förhåller sig på detta sätt, framgår också därav,

att en av jordbruksmaskinföreningen oberoende större organisation, som under de senaste åren börjat tillverka och saluföra jordbruksmaskiner, kunnat göra detta till priser, som avsevärt understiga de på marknaden i övrigt förekommande, detta trots att ifrågavarande organisation hittills bedrivit denna tillverkning och försäljning endast i jämförelsevis liten omfattning. Till belysning av de prisskillnader, som föreligga, anföras vissa uppgifter i vidstående tabell. För att i möjligaste mån uppnå full jämförbarhet mellan de båda prisserierna har under järnhandelspriserna för olika maskiner angivits den beräknade genomsnittliga fraktkostnaden.

Det framgår av de anförda siffrorna, att prisdifferenserna genomgående äro betydande och i vissa fall förvånansvärt stora. Det är självklart, att de höga priserna på maskiner utgöra en icke obetydlig ekonomisk belastning för jordbruket. Enligt den i proposition 253/1944 publicerade kalkylen över jordbrukets inkomster och kostnader beräknas årskostnaden för maskiner och redskap inom jordbruket åren 1944—45 uppgå till ett belopp av 107,3 miljoner kronor. Ur såväl statsfinansiella som allmänna samhällsekonomiska synpunkter är det ett angeläget önskemål, att den rationalisering av jordbruksnäringen, som för närvarande planlägges, icke förhindras eller onödigtvis fördyras genom att priserna på jordbruksmaskiner på sätt, som framgått av vad ovan anförts, genom en monopolistisk organisation hållas högre än nödvändigt. Det synes under sådana förhållanden angeläget, att den av 1936 års näringsorganisationsakkunniga år 1940 framlagda undersökningen beträffande jordbruksmaskinbranschen kompletteras med en undersökning avseende de nu rådande förhållandena inom branschen i fråga.

Med stöd av vad ovan anförts få vi sålunda hemställa,

att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t begära utredning genom särskilda sakkunniga eller eventuellt 1942 års jordbrukskommitté i samråd med statens priskontrollnämnd rörande marknadsförhållandena inom jordbruksmaskinbranschen med särskild hänsyn till förekomsten av monopolistisk prissättning och betydelsen av denna för priserna på jordbruksmaskiner.

Stockholm den 23 januari 1945.

Gösta Skoglund,
Umeå.

Sigfrid Jonsson,
Järvsand.
